

https://printo.it/pediatric-rheumatology/IL_IL/intro

טיפול תרופתי

גרסת 2016

7. מטורקסט

7.1 תיאור

מטורקסט היא תרופה שמשמשת לטיפול במחלות ילדים ראומטיות שונות מזה שנים רבות. היא פותחה במקור כתרופה נגד סרטן בשל יכולתה להאט את קצב החלוקה של תאים (פרוליפרציה).

עם זאת, השפעה זו משמעותית רק במינונים גבוהים יותר. במינונים נמוכים ובשימוש לסירוגין התרופה כפי שמשמשים בה במחלות ראומטיות, למטורקסט יש השפעות נוגדות דלקת דרך מנגנונים אחרים. כאשר התרופה ניתנת במינון נמוך, רוב תופעות הלוואי להן גורמת התרופה במינון גבוה לא באות לידי ביטוי או שקל לגלות ולטפל בהן.

7.2 מינון / דרך מתן

מטורקסט ניתנת בשתי צורות עיקריות: בטבליות ובנוזל להזרקה. התרופה ניתנת פעם בשבוע, באותו יום כל שבוע. המינון הרגיל הוא 10-15 מ"ג/מ"ר/שבוע (בדרך כלל עד 20 מ"ג/שבוע לכל היותר). תוספת של חומצה פולית או פולינית 24 שעות לאחר מתן מטורקסט מורידה את השכיחות של כמה מתופעות הלוואי.

דרך מתן התרופה, כמו גם מינונה, נבחרים על-ידי הרופא המטפל בהתאם למצבו של כל חולה.

הטבליות נספגות טוב יותר כאשר הן נלקחות לפני הארוחה, עדיף בליווי מים. ניתן להזריק את התרופה מתחת לעור, בדומה לדרך בה מזריקים אינסולין בחולי סוכרת, אך ניתן להזריק אותה גם לשריר או לעתים נדירות לתוך הוריד.

יתרון הזריקות הוא בספיגה טובה יותר ובכך שלרוב הן גורמות לפחות תופעות במערכת העיכול. בדרך כלל הטיפול במטורקסט הוא ארוך טווח, ויכול להמשך מספר שנים. רוב הרופאים ממליצים להמשיך את הטיפול לפחות 6-12 חודשים לאחר שהמחלה נכנסה להפוגה.

7.3 תופעות לוואי

רוב הילדים המטופלים בתרופה זו סובלים ממעט מאוד תופעות לוואי. תופעות אלו כוללות בחילות וכאבי בטן. ניתן להפחית אותן על-ידי נטילת התרופה בלילה. בדרך כלל המטופלים יקבלו גם חומצה פולית כדי למנוע תופעות לוואי אלה. לעיתים שימוש בתרופות הפועלות נגד הקאות לפני ואחרי נטילת מטוטרקסט, ו/או שינוי צורת הלקיחה של התרופה לזריקות, יכולים לעזור בהפחתת תופעות הלוואי. תופעות לוואי נוספות הן כיבים בפה, ולעתים נדירות יותר פריחה עורית. שיעול ובעיות נשימה הן תופעות לוואי נדירות בילדים. ההשפעה על מספר כדוריות הדם, אם קיימת, היא בדרך כלל קלה מאוד. נזק ארוך טווח לכבד (הצטלקות של הכבד) נדירה מאוד בילדים, בשל העדר גורמים אחרים המזיקים לכבד (כמו צריכת אלכוהול). הטיפול במטוטרקסט בדרך כלל מופסק כאשר רואים עליה באנזימי כבד, ולאחר מכן מחודש כאשר האנזימים חוזרים לנורמה. בשל עובדה זו יש לבצע מעקב של בדיקות דם לחולים במהלך תקופת הטיפול בתרופה. הסיכון לזיהומים בדרך כלל לא מוגבר בילדים המטופלים במטוטרקסט. אם ילדך בגיל העשרה, ישנם שיקולים נוספים בעלי חשיבות. יש להמנע לחלוטין משתיית אלכוהול, משום שהיא יכולה להגביר את הנזק לכבד כתוצאה משימוש במטוטרקסט. התרופה יכולה לפגוע בעובר, לכן חשוב מאוד להשתמש באמצעי מניעה עם תחילת הפעילות המינית.

7.4 התוויות עיקריות למחלות ראומטיות של הילדות

דלקת מפרקים אידיופטית של הילדות.
דרמטומיוזיטיס של הילדות.
זאבת אדמנתית מערכתית של הילדות.
סקלרודרמה ממוקמת.